

Mear foar minder

Mear foar minder. At wy it jier 2009 gearfetsje moatte, dan wienen dy trije wurden wol fan tapassing. En dat jilde net allinne foar Doarpswurk, mar yn de folle breedte fan ús wurkfjild. As gefolch fan de finansjele krisis moast oeral en nearne de broekriem oanhelle wurde. Dat soarge foar kreativiteit, mar ek foar ûnwissens. Doarpswurk krige minder subsidy as de jierren dêrfoar.

Unwissens wie der lang oer jilden dy't foar de doarpen bestimd binne: foar leefberensprojekten. Begjin 2009 krigen wy sinjalen dat der wol ris gâns minder jild beskikber wêze koe fan 2012 ôf foar leefberens. Wy fierden aksje mei ús efterban, korporeaasjes en gemeenten en (foar in part) mei súkses: reëel wekte ferwachtings wurde neikaam. En hast alle politike partijen sprutsen har út foar in sterk plattelân en dus foar in goed plattelânsbelied. Mar de driging bliuwt. Net allinne gemeenten sille de kommende jierren besunigje moatte. Ek de provinsje moat flink besunigje.

Minder dus. En somtiden flink minder. Mar wêr sit it mear dan yn?

Dat sit yn de nije tema's dy't elts op it paad komme. De lêste jierren seagen wy al dat ûnder oaren as gefolch fan it tanimmende aksint op boargerpartisipaasje en de fan-ûnder-op-gedachte folle mear fan de doarpen frege wurdt as earder. Doarpen prate mei oer in soad saken en op ferskate nivo's. Wichtige foarbylden binne wentebou, soarch en ynfrastuktuer. Grutte fernijings en oanpassings fine noch selden plak sûnder dy mei bygelyks gemeente en korporeaasjes 'yn de groep' te bepraten.

Krimp

Mar der is mear. 2009 Wie it jier fan in nije ûntwikkeling: krimp. Oerheden praten der al langer oer. Amtners wurken al oan senario's. Mar it grutte publyk kaam der yn 2009 mei yn 'e kunde. De ferwachting is dat de feroare befolkingsgearstalling ús allegear dwaande hâlde sil de kommende jierren, loftsom of rjochtsom. Dan de gemeentlike weryndieling. Wa hie in jier as trije, fjouwer lyn foarsizze kinnen dat sa goed as alle gemeenten no de diskusje fiere oer it al as net (yntinsyf) gearwurkjen of sels fusearjen mei oare gemeenten? Neist de krimp kaam yn 2009 de gemeentlike weryndieling dan ek faak oan 'e oarder. Ek yn de petearen mei de polityk dy't har opmakke foar de gemeenteriedsferkiezings.

Unwisse tiid

Krimp, gemeentlike weryndieling, besunigings, feroarjende politike ferhâldings. Al dizze saken roppe (praktyske) fragen op. Wat betsjut dit foar ús doarp? Hoe sil de gemeente reagearje op it mêd fan belied? Hat dit gefolgen foar ús akkommodaasjebelied? Of

foar ús doarpefûns? Feroaret ús oansprekpunt op it gemeentehûs en wurdt it der dan minder of better fan? En is der no noch wol jild foar de oanpak fan de trochgeande dyk? It is wol in ûnwisse tiid. In tiid wêryn't in soad fan jo en ús frege wurdt en mooglik yn minder tiid en foar minder jild. Lykwols merke wy dat jo, as frijwilliger, mear motivearre binne as ea om der wat fan te meitsjen. Wy rekkenje derop dat jo yn jo wurk ús witte te finen en dat wy mei inoar de skouders der ûnder sette. Want Fryslân: dat binne de doarpen. Fryslân fertsjinnet sterke, fitale doarpen fol fleur en ynspiraasje. Foar minder dogge wy it net!

Eelke Nutma, direkteur Doarpswurk

Jaarbericht 2009

In dit Jaarbericht kunt u lezen over de verschillende activiteiten die Doarpswurk heeft opgepakt. Activiteiten voor u en met u. Drie grote projecten van Doarpswurk krijgen dit keer extra aandacht. En ook willen we iets vertellen over de vele relaties die Doarpswurk onderhoudt binnen

de provincie, binnen Nederland en ook buiten de landsgrenzen met als doel ons werk goed voor het voetlicht te krijgen, te versterken en verder uit te bouwen. We kunnen in dit Jaarbericht onmogelijk alles benoemen wat er in 2009 is gebeurd. We kunnen niet meer doen dan u een goede indruk geven.

De handen ineens

Vele mensen, overheden, maatschappelijke organisaties, corporaties et cetera zetten zich in voor de leefbaarheid van het platteland. En zij doen dat op iedere denkbare schaal: binnen dorpen, gemeentelijk, provinciaal, regionaal, landelijk, tot over de landsgrenzen heen. Doarpswurk 'opereert' in dit brede speelveld en probeert met goede samenwerking voor individuele dorpen, maar ook voor het Friese platteland in de volle breedte het beste resultaat te boeken. Hieronder een indruk van de vele overleg- en samenwerkingsverbanden in 2009.

Provincie

In 2009 nodigden we gedeputeerde Hans Konst uit voor een werkbezoek. Konst werd gedeputeerde met onder andere plattelandsbeleid in portefeuille nadat gedeputeerde Anita Andriessen in december 2008 overleed. Konst maakte in oktober kennis met directie en bestuur van Doarpswurk en bezocht, samen met Doarpswurk, het dorps huis De Jister van Aldeboarn. Dit dorps huis is op duurzame wijze verbouwd en dat sprak de gedeputeerde, die ook duurzaamheid onder zijn hoede heeft, zeer aan. In deze periode nodigden we leden van Provinciale Staten ook uit voor een werkbezoek. Zij kwamen naar dorps huis 't Bynt in Boornbergum. Dit maal stonden al gerealiseerde vernieuwing en verdere plannen van 't Bynt centraal. De statenleden waren vol lof over wat vrijwilligers in de dorpen voor elkaar weten te boeken. Met het bezoek van Commissaris van de Koningin John Jorritsma aan Doarpswurk en het dorps huis van Raerd, onze burens, ronden we onze serie provinciale werkbezoeken af. De commissaris kwam in januari 2010 en sprak zijn bewondering uit voor de inzet van de vele vrijwilligers in Raerd. Natuurlijk kwam in al deze gesprekken ook het werk van Doarpswurk in de volle breedte aan bod. We spraken over gemeentelijke herindeling, de financiële ruimte voor leefbaarheidsactiviteiten, de noodzaak van de inzet op duurzame energie in de dorpen en de krimp.

Gedeputeerde Hans Konst tijdens zijn werkbezoek aan De Jister in Aldeboarn. V.l.n.r. Elke Nutma (directeur Doarpswurk), Auke Bijlsma (vice-voorzitter Doarpswurk), Louis Lyklema (voorzitter Doarpswurk), Titus Sijmonsma (consulent Doarpswurk), Hans Konst (gedeputeerde provincie Fryslân) en Gerrit Waringa (dorps huis De Jister)

Dorpen- en leefbaarheidcoördinatoren

Steeds meer gemeenten en woningcorporaties hebben mensen in dienst die de contacten met de dorpen onderhouden. Gemeenten spreken doorgaans van dorpencoördinatoren terwijl woningcorporaties deze medewerkers vaak leefbaarheidcoördinatoren noemen. Doarpswurk werkt met al deze coördinatoren samen. Nu is het fenomeen van dorpen- en leefbaarheidcoördinatoren vrij nieuw. Taken, verantwoordelijkheden en werkwijzen verschillen. Terwijl de thematieken natuurlijk op elkaar lijken. Het leek Doarpswurk daarom goed al deze dorpenwerkers bij elkaar te brengen, samen met ons team. Tijdens een genoeglijke middag presenteerden drie representanten hun werkwijze, uitdagingen en dilemma's. En aan het eind van de middag was iedereen het er over eens: dit zou vaker moeten! En dat gaat gebeuren.

Plattelânsprojekten

Doarpswurk en Plattelânsprojekten hebben beide taken op het gebied van leefbaarheid, ieder vanuit eigen expertise en opdracht. Plattelânsprojekten helpt mensen met een projectidee bij het vinden en aanvragen van subsidies. Doarpswurk is eerder ondersteuner op inhoud, proces en voortgang. Juist om de verschillende aanpakken, maar ook de gezamenlijke doelstelling – werken aan een vitaal platteland – duidelijk te maken, presenteerden Doarpswurk en Plattelânsprojekten zich het afgelopen jaar een aantal keren samen tijdens zogenoemde dorpencontactavonden. In 2010 gaan we daarmee verder. Het team van medewerkers en leidinggevenden van de verschillende regiokantoren van Plattelânsprojekten en de consultants van Doarpswurk kwamen bovendien samen om nader kennis te maken en elkaar te informeren over lopende zaken. Het is de bedoeling dit vaker te doen.

Noordelijk overleg

Een heel aantal belangrijke thema's en vraagstukken waar Doarpswurk met u aan werkt, spelen evenzo in de andere twee noordelijke provincies. De teams van dorps huizen en dorpsbelangenorganisaties uit Groningen, Drenthe en Fryslân troffen elkaar om die reden in de lente van 2009 in het rustieke Usquert. Belangrijkste thema: dorpsvisies. Voor alle organisaties geldt dat ze op eigen wijze hiermee aan de slag gaan. Ze lopen ook tegen dezelfde kansen en belemmeringen aan. Hoe kunnen de sociale thema's een plek krijgen in dorpsvisies bijvoorbeeld. Het gaat dan om vragen als: hoe gaan we om met de groeiende eenzaamheid onder ouderen in ons dorp en wat hebben jongeren nodig om het hier goed te hebben en te houden?

Met de insteek om van elkaar te leren en meer samen te werken op provinciegrensoverstijgende thema's zoals bijvoorbeeld de krimp hebben we afgesproken dit ieder jaar te doen. Aan het eind van de middag schoven ook leden van de diverse besturen aan. Op directeurs- en bestuurlijk niveau vindt overigens vaker overleg plaats.

Landelijke samenwerking

Ook binnen Nederland werken we samen met verschillende partijen. Zo ronden we in 2009 een project af dat we samen hebben gedaan met Movisie naar professionalisering van vrijwilligerswerk. Ook namen we deel aan het overleg van de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen. Samen met deze vereniging en met de hulp van Tweede Kamerleden lanceerden we de site www.dorpen.nl. Ook werken we samen aan Dorps huizen.nl. U leest daarover verderop in dit Jaarbericht. En we werkten opnieuw goed samen met de stichting Volkshogeschoolwerk Nederland. Ook daarover vindt u elders meer.

Aanpak Rotte Kiezen

Panden die aan hun lot worden overgelaten. Ze staan overal in Nederland en dus ook in onze provincie. Verlaten, verloederd en soms ronduit gevaarlijk zijn ze. De omgeving wil niets liever dan het krot voor eens en altijd opgeknapt te zien. Of desnoods afgebroken. Maar het blijkt verdraaid lastig dat voor elkaar te krijgen.

Juist met het doel de krotten wél aan te pakken, ging het project Aanpak Rotte Kiezen een paar jaar geleden van start. Het was Wonen Noordwest Friesland die als eerste bij Doarpswurk aanklopte met de vraag of er niet een gezamenlijk plan bedacht kon worden om iets aan de rotte kiezen te doen. Andere woningcorporaties in Noord Friesland haakten al snel aan. De ergernis en het ongemak ten aanzien van verloederde panden bleek een breed herkenbaar en gevoeld probleem. Iedereen was klaar om aan de slag te gaan. 'Mar al gau die bliken dat it te betiid wie om de hannen út 'e mouwen te stekken', vertelt projectmedewerker Maeike Lok van Doarpswurk. 'Eigens woenen soms net meiwurkje of wienen

dreech te finen. We realisearren ús dat we in bytsje twang útoefenje moasten. Oars kaam der neat fan 'e grûn.'

Een wereld te winnen

Die dwang zou van gemeenten moeten komen. Die zouden strenger moeten handhaven. 'Om ferskate redens waard dat net in soad dien. Neffens de Woningwet koenen gemeenten allinne yngripe by gefaarlike sitewaasjes, sa as by ynstoartingsgefaar. Oant foar koart koenen sy dus net folle dwaan. Somtiden kaamt it net fierder as in plankje foar in ynsein rût slaan.' Sinds 2007 biedt de Woningwet veel meer mogelijkheden tot ingrijpen. 'Dat kin no

nammentlik ek as de wolstân of leefberens yn 'e knipe komme', vertelt Maeike Lok. Nu gemeenten meer mogelijkheden tot handhaven krijgen, wordt het tijd daar ook steviger beleid op te formuleren, menen de deelnemende corporaties in het project en Doarpswurk. Op dit moment is er maar één gemeente, de gemeente Franekeradeel, die hier specifiek beleid op heeft geformuleerd. Er is dus nog een wereld te winnen. Lok: 'Wy witte dat it gjin ienfâldige stap is, ûnder mear fanwege de juridyske komplikaasjes. Mar dêr kinne wy krekt by stypje.'

Breed draagvlak

Het project Aanpak Rotte Kiezen, dat formeel eind 2009 afliep, hoopt dan ook de middelen te vinden om door te gaan. Volgens Lok is er breed draagvlak om door te gaan. 'De rotte kiezen dy't der no steane, binne dat net wurden troch de krimp. Mar de soarch is wol dat krimp de sitewaasje de kommende jierren slimmer meitsje sil. It projekt, mar ek doarpen, gemeenten en provinsje wolle dat fânsels graach foar wêze.' De volledige tekst van het evaluatie rapport Aanpak Rotte Kiezen - Terugblik & toekomstvisie van het project kunt u lezen op www.aanpakrottekiezen.nl

'It sjen fan in krot jout gjin noflik gefoel'

Henk Willemsen werd twee jaar geleden bestuurslid van dorpsbelang Holwerd en kon meteen aan de slag. Er was genoeg te doen! Het dorp en de gemeente voelden de urgentie het dorp uit een neerwaartse spiraal te trekken. Huizen stonden en staan in Holwerd wel erg lang te koop, de bevolking slinkt en een aantal bedrijven heeft Holwerd verlaten. Kansen voor toerisme werden niet voldoende benut. Daarom gingen dorp en gemeente aan de slag met de 'Holwerter Fiersichten', een visie-document voor de toekomst. Henk Willemsen: 'Ien fan de ûnderwerpen dy't oan de oarder kamen, wienen de krotten yn ús doarp. Dy sitte ús al lang yn 'e wei. It like ús goed om dêr mei te begjinnen. Der wie nei it formulerearjen fan de Fiersichten in gefoel fan: no moatte wy trochpakke!' Holwerd heeft verschillende krotten, maar een paar springen extra in het oog. 'Ien dêrfan stiet al sa'n tweintich jier leech. De ruten binne ynsmitten en jo kinne de stiennen sa út de muorre lûke. Dúdlik gefaarlik dus. Yn in oare sit in nêst rotten. En wer in oare fersakket sa bot dat de buorlju lekkaazje ha.' De bewoners van aanpalende woningen hebben in het verleden al van alles geprobeerd om de zaak in beweging te krijgen. Maar tevergeefs. De eigenaren waren niet te vinden en de gemeente zei niet veel te kunnen doen.

Dwingend verzoek

Dorpsbelang riep de hulp in van het project Aanpak Rotte Kiezen. Willemsen: 'De buorlju ha mei stipe fan Doarpswurk in brief opsteld wêryn't sy de problemen foarlein ha en freegje om te hanthavenjen. Yn dy brief is de gemeente ek oanspraaklik steld foar eventuele skea as sy net yngriipt.' De gemeente heeft tot nu toe alleen op de aansprakelijkheid gereageerd: die erkennen zij niet. Op het dwingende verzoek tot handhaving wordt nog een reactie verwacht. Toch is het dorp volgens Willemsen blij dat er weer gezocht wordt naar oplossingen. 'Sa'n krot yn jo strjitte, dat jout net in noflik gefoel. De buorlju binne der mismoechich fan. It is boppedat net te rymjen mei ús beskerme doarpsgesicht. It is gjin gesicht!' Inmiddels is het Aanvalsplan Krimp Holwerd gemaakt in opdracht van gemeente, provincie, corporatie en Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting (SEV) en in samenwerking met dorpsbelang en Doarpswurk; een verdere uitwerking van de ideeën die onder meer uit de Holwerter Fiersichten zijn gekomen. Henk Willemsen hoopt dat het Holwerd vooruit helpt. 'No buorkje wy as doarp noch efterút. Mar Holwert fertsjinnet better!'

Uw en ons werk

Het werken met u, besturen van dorpshuizen en dorpsbelangen, is en blijft het hart van Doarpswurk. U vond ons ook in 2009 weer met vragen van heel verschillende aard. We zetten hier een paar van die zaken op een rij.

Geslaagde dorpencontactavond

In november organiseerden Doarpswurk en Plattelânsprojekten voor de derde keer een dorpencontactavond, ditmaal in Noordwest Fryslân. De avond vond plaats in dorps huis De Moeting in Tzum. Ruim 70 vrijwilligers in de regio aten samen en konden aansluitend deelnemen aan workshops over interessante thema's. Voor 2010 staan weer een aantal dorpencontactavonden gepland.

Woonvisie en dorpsvisie

Dorpsbelang Gaastmeer hoorde over het fenomeen woonvisie, een verdieping van de dorpsvisie op het gebied van wonen, waar Doarpswurk sinds een aantal jaren mee werkt. Na oriënterende gesprekken nam het enthousiasme voor het maken van een eigen woonvisie toe. Nadat ook het benodigde budget geregeld was kon het dorp samen met Doarpswurk en Gerard Wezenberg van Stek en Streek aan de slag. Ook Haskerhorne en Langweer werkten aan een woonvisie, beide vanuit een eigen invalshoek. Een heel aantal dorpen nam contact op om advies en hulp te vragen bij het aan de slag gaan met een dorpsvisietraject. Onder andere Suwâld, Drachtstercompagnie, Oudega, Tirns, Sumar, Wommels en Arum gingen aan de slag. Wons was toe aan een tweede dorpsvisie.

Financiële crisis

De financiële crisis heeft overal in de provincie tot creatieve ideeën geleid om de economie en de werkgelegenheid een steun in de rug te geven. Zo besloot de gemeente Smalingerland tot een versnellingsagenda: een versnelde aanpak van de bouw- en verbouw van een aantal dorps huizen.

Cradle to cradle

Met één van die dorps huizen, het dorps huis van Rottevalle, ontstond een ambitieus plan. Het bestuur van Dorps huis Rottevalle en Doarpswurk willen bekijken of de verbouwing kan plaatsvinden met toepassing van het cradle to cradle principe; een duurzame aanpak die gebaseerd is op het principe dat alles dat gebruikt wordt elders ooit opnieuw gebruikt moet kunnen worden. Of en in welke mate het lukt dit 'cradle to cradle'-dorps huis ook echt te realiseren, weten we op dit moment nog niet. Maar het enthousiasme bij het dorps huis en Doarpswurk is er zeker! Op www.wikipedia.nl kunt u meer informatie vinden over cradle to cradle.

Integrale gebiedscommissies

Doarpswurk neemt deel aan twee grote Integrale Gebiedscommissies, namelijk die van de gemeenten Franekeradeel en Harlingen en van de gemeente Dongeradeel. In het eerste gebied staat de compensatie voor de bodemdaling centraal. Gemeenten, provincie, waterschap, gaswinning en zoutfabriek werken samen. Binnen de Integrale Gebiedsontwikkeling Dongeradeel 'Nije Maaier' wordt vooral gekeken naar verbeteringsmogelijkheden voor de landbouw waarin ook recreatie, waterschapsbelangen, natuur en milieu, toerisme en leefbaarheid een rol spelen. In beide gevallen is Doarpswurk betrokken om de stem van de dorpen te laten horen.

Hulpvragen van dorps huizen

Diverse dorps huizen vroegen hulp bij het formuleren van beheers- en eigendomsvormen, een programma van eisen, een gezonde exploitatie of het vinden van financiering voor plannen. Het ging onder andere om dorps huizen en mfc's (in ontwikkeling) in Lippenhuizen, Aengwirden, Oudehaske, Marssum, Burdaard, Hurdegaryp, Triemen-Westergeest, Oudemirdum en Warns.

Met De Beijer van Rinsumageest had Doarpswurk intensief contact vanwege de afwikkeling van de brandschade aan het voormalig dorps huis én de bouw van een nieuw mfc. Begin 2010 hoorde het bestuur van De Beijer tot hun, en onze opluchting dat er toch verzekeringsgeld los kwam. Daarmee kwam er een einde aan een lange tijd van onzekerheid.

Dat processen soms weerbarstig zijn en een lange adem vragen, ervoer onder andere Scharnegoutum. Al jaren wenst dit dorp een mfc, maar het blijkt lastig tot besluitvorming te komen. Sondel daarentegen ziet licht aan het eind van de tunnel. Na een lang traject is er nu zicht op een locatie voor een dorps huis. In 2011 lijkt daar een lang gekoesterde wens uit te gaan komen. Het dorps huis van Jirnsum klopste aan met een lastig probleem: er zat houtrot in de vloer en dat moest dringend aangepakt. Maar wie kon de kosten daarvan dragen? Gelukkig lukte het de financiering rond te krijgen en kon het probleem met vereende krachten worden opgelost.

De gemeente Wymbritseradiel besloot in 2009 geld te reserveren voor verbouw, aanbouw en nieuwbouw van de dorps huizen in de gemeente. Doarpswurk helpt dit alles te realiseren.

Ook was er weer veel goeds te vieren. De dorps huizen van Elahuisen, Goutum en Idseghaizum werden mooi verbouwd en Engwierum en Langezaag openden een nieuw dorps huis.

Ons cursuswerk

In het voorjaar kwam Doarpswurk met een breed aanbod van cursussen die doorgaans goed tot zeer goed werden bezocht. De grote belangstelling voor de cursus Aansprakelijkheid (van bestuur) gaf wel aan dat dit een onderwerp is dat zeer leeft. Ook op Fondsenwerven, Digitaal Dorps archief en Sociale Hygiëne (samen met Sport Fryslân) kwamen veel mensen af. Een aantal andere cursussen, waaronder die over Ruimtelijke Ordening, bleken wat minder gewild, maar we hoorden wel van deelnemers dat deze inhoudelijk de moeite waard waren.

Maatschappelijke Stage in de dorpen

Vanaf volgend schooljaar is overal in Nederland de maatschappelijke stage verplicht: een stage die in de lijn ligt van het vrijwilligerswerk. Geen beroepsstage dus, maar een belangenloze stage: gewoon om te leren dat het goed is om je in te zetten voor de samenleving. En dat dit nog leuk is ook!

In Fryslân startte in het voorjaar van 2008 'Kei in de maatschappij'; een pilot om met een (flink) aantal scholen de maatschappelijke stage uit te proberen. Doarpswurk was naast vrijwilligerscentrales, onderwijs en organisaties als Partoer CMO Fryslân, Sport Fryslân, AOC en Landschapsbeheer Friesland, deelnemer aan de pilot.

Er werd onder andere een mooie site gebouwd waar vraag en aanbod van stagiairs bij elkaar komt: www.keiindemaatschappij.nl.

AOC en Doarpswurk sloegen de handen ineen om binnen deze pilot speciale aandacht te vragen voor de dorpenstage. Want waar kunnen leerlingen een betere maatschappelijke stage lopen, dan in het eigen dorp?

Ambassadeur

De opdracht was daarmee duidelijk voor de beide organisaties: binnen de dorpen moesten stageplekken gevonden worden en die moesten

vervolgens aan leerlingen worden gekoppeld. Zo kwam www.dorpenstage.nl tot stand, een site waar stagebieders uit de dorpen, vrijwilligerscentrales en leerlingen kunnen ontdekken hoe zij de maatschappelijke stage in de dorpen kunnen organiseren.

De pilot Kei in de maatschappij is eind 2009 afgerond, maar Doarpswurk blijft zich als ambassadeur inzetten voor een mooi aanbod van stages in de toekomst. 'Na hun schooltijd slaan jongeren hun vleugels uit,' zegt Jaap Bijma, lid van de stuurgroep van de pilot namens Doarpswurk. 'Eenmaal in rustiger vaarwater gekomen, hopen we natuurlijk dat er enthousiasme is gebleven voor vrijwilligerswerk. Zo worden de stagiaires van nu de vrijwilligers van morgen.'

Wouter (l) en Hessel

'Nooit geweten dat zoveel mensen vrijwilligerswerk doen!'

Een van de scholen die meegedaan heeft aan de pilot Kei in de maatschappij is Piter Jelles Dalton uit Dokkum. Wouter van Lochem (15, Mûnein) en Hessel Sikkema (16, Broeksterwoude) deden in het voorjaar van 2009 hun maatschappelijke stage. Omdat dit nog niet verplicht is, dat is volgend jaar pas het geval, hoefden de leerlingen 'slechts' 30 uur vrijwilligerswerk te doen. Hessel: 'We kregen een lijst met verschillende klussen waar we iets uit konden zoeken. Daar zat van alles tussen. Van ouderen verzorgen tot een eendekooi bouwen of helpen in een peuterspeelzaal.' Maar er was nog een klus: zoveel mogelijk maatschappelijke stageplekken zoeken voor toekomstige stagiaires in een dorp. Wouter: 'Daar zagen Hessel en ik meteen wel wat in. En omdat wij de enigen waren die onze vinger opstaken, mochten wij dat samen doen.' De twee leerlingen werden gestationeerd in de vrijwilligerscentrale van Damwoude, kregen ieder een stoel, een computer en een gemeentegids. De stageplekken moesten gezocht worden in Broeksterwoude, hoorden ze. En nu maar aan de slag! Hessel: 'We hebben eerst een uurtje nagedacht over hoe we het het beste aan konden pakken. Toen zijn we gaan bellen.' Wouter: 'De meeste mensen reageerden enthousiast en hadden ook wel eens van de maatschappelijke stage gehoord.'

Op de fiets

De twee maakten daarop een afspraak en sprongen op de fiets. Met name op het punt van de begeleiding was er nog wel eens wat aarzeling bij organisaties en bedrijven die de leerlingen benaderden. Wouter: 'We hadden een boekje

Heeft u in uw dorp een klus die goed gedaan zou kunnen worden door een maatschappelijk stagiair? Kijk dan op www.keiindemaatschappij.nl en meld uw klus aan!

meegekregen met daarin de voorwaarden en dat haalde mensen toch wel over de streep.' Hessel vond het heel leuk om op deze manier met zijn dorp bezig te zijn. 'Ik stond er van te kijken hoeveel mensen zich voor anderen en voor het dorp inzetten. Nooit geweten dat zoveel mensen iets doen zonder er iets voor terug te verwachten!' Het was de bedoeling dat de leerlingen hun dertig uren over vijf werkdagen zouden verspreiden, maar Hessel en Wouter gingen zo enthousiast aan de slag dat ze vrijdag eigenlijk niets meer hoefden te doen. Ze regelden voor vijf leerlingen een maatschappelijke stageplek.

Goed bevallen

De twee hebben veel geleerd van hun maatschappelijke stage. Wouter: 'Ik vond het in het begin heel moeilijk om een vreemde te bellen met een verzoek. Maar daar ben ik nu wel overheen.' Het is hem, net als Hessel, heel goed bevallen zo zelfstandig te werk te gaan en te leren het initiatief naar zich toe te trekken. Maar ook het 'dorpse' sprak hen aan. Hessel: 'Het was heel leuk om zo mensen uit het dorp te leren kennen en te zien wat er allemaal gebeurt in je eigen vertrouwde omgeving. En: worden Hessel en Wouter de vrijwilligers van de toekomst?' Wouter, lachend: 'Kijk, ik heb het voor school gedaan. Ik vond het wel leuk, hoor! Maar ik deed het voor school. Maar wie weet... later.' Hessel vindt het heel goed dat school de maatschappelijke stage verplicht. 'Anders zou ik niet zo gauw vrijwilligerswerk hebben gedaan.'

En dit deden we ook...

Dorpshuizen.nl

Doarpswurk speelt een centrale rol in het landelijke platform voor dorpshuizen: Dorpshuizen.nl. Binnen dit platform wordt veel tijd besteed aan interprovinciale kennisdeling. Afgelopen jaar is bovendien frequent overleg gevoerd met leden van de Tweede Kamer en ministeries over de successiewetgeving en de btw-vrijstelling. Op het terrein van de successiewetgeving zijn na 16 jaar (!) eindelijk successen geboekt. De staatssecretaris heeft een wijziging in de Successiewet voorgesteld, waardoor dorpshuizen in het 0-tarief van de successie vallen als het gaat om legaten. Bij de behandeling van het Belastingplan 2009 is de motie Omtzigt/Cramer aangenomen. Hierin wordt het belang van gemeenschapsaccommodaties onderstreept. De staatssecretaris wordt bovendien verzocht vóór 1 april 2010 met een regeling te komen, waarin een aantal zaken wordt geregeld, gebaseerd op een erkenning van dorpshuizen als Specifiek Nut Beogende Instelling (SNBI). Het gaat dan om zaken als vrijstelling schenk- en erfrecht, vrijwilligersregelingen en een geïndexeerde btw-vrijstelling. Dorpshuizen.nl is in overleg met de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen (LvKK) om te komen tot een structurele samenwerking. Het streven is om de belangen van dorpshuizen en het ondersteunen van de provinciale dorpshuisorganisaties beter te organiseren. Nu gebeurt alles nog op basis van vrijwilligheid.

Onze deelname aan onderzoeken

Voor de leefbaarheid is het van groot belang dat er in het dorp een plek is waar bewoners elkaar kunnen ontmoeten en de ruimte hebben voor het ontplooiën van gemeenschapsinitiatieven. Dit is het uitgangspunt van een onderzoek van dr. Frans Thissen en studenten van de faculteit Sociale Geografie van de Universiteit van Amsterdam. Zij onderzoeken sinds 2008 de betekenis van dorpshuizen en mfc's in Littenseradiel en de ontwikkeling van het vrijwilligerswerk rond de dorpshuizen. In 2009 werd het nodige veldwerk gedaan. De eindrapportage van het onderzoek wordt mei 2010 verwacht.

Onderzoek demografische ontwikkelingen kleine kernen

Doarpswurk zet zich samen met collega-organisaties in Groningen en Drenthe in voor het realiseren van een onderzoek dat door de Rijksuniversiteit Groningen wordt uitgevoerd. Dit onderzoek moet inzicht geven in de demografische ontwikkelingen in de Noordelijke provincies. De volgende vraagstelling staat centraal: in welke mate verschillen de huidige en toekomstige demografische ontwikkelingen in de kleine kernen van regionale demografische ontwikkelingen. Vinden krimp, ontgroening en vergrijzing in dezelfde mate plaats in kleine kernen of spelen hier tot op zekere hoogte andere processen? Zo ja, waar worden deze processen door verklaard?

Kwaliteitszorgmodel 'Goed voor elkaar'

Besturen van dorpshuis of mfc willen graag alles tip top in orde hebben voor bezoekers, maar ook voor beheerder en vrijwilligers. Ze dienen zich te houden aan de vele voorschriften en regels die verbonden zijn aan het draaiende houden van de locatie. Maar dat is niet altijd eenvoudig. De wet- en regelgeving is complex en verandert voortdurend. En daarnaast zijn er zoveel andere dingen om over na te denken. Over goed beheer bijvoorbeeld, een gezonde financiële huishouding en de samenwerking met externe partijen.

Het Doarpswurk-project Multifunctioneel met Zorg voor Kwaliteit is bedoeld om bestuurders te helpen de zaken goed op orde te hebben en te houden. Het project heeft als doel samen met besturen gestructureerd (mogelijke) problemen op te sporen en vervolgens aan te pakken, maar vooral ook problemen vóór te zijn! Dit gebeurt aan de hand van het kwaliteitszorgmodel 'Goed voor elkaar'. Het project wordt financieel mogelijk gemaakt dankzij subsidie van de provincie Fryslân, van gemeenten en woningcorporaties.

Aan de slag

Na een pilotfase ging het project in 2009 van start. We besteedden aandacht aan het project in onder andere onze Nieuwsbrief, op de website en in het contact met dorpshuizen en mfc's. Ook presenteerde projectleider Minne Hovenga het kwaliteitszorgmodel onder andere tijdens bijeenkomsten van federaties van dorpshuizen. Al snel dienden zich de eerste besturen aan die meer wilden weten over het kwaliteitszorgmodel. Na een eerste verkennend gesprek besloten een

heel aantal besturen met 'Goed voor elkaar' aan de slag te gaan. Dit betroffen onder andere dorpshuizen en mfc's van Ter Idzard, Ysbrechtum, Hilaard, Westergeest, Hitzum, Tzum, Woudsend en Goutum. Komend jaar zullen onder andere Marssum, Mantgum, Kimswert, Ouwsterhaule, Rypstjerke, Boornbergum, Sexbierum, Surhuizum, Oudega (GS), Houtgehage, Schraard en Wierum volgen.

Volgens projectleider Minne Hovenga zijn besturen voortvarend en enthousiast met het kwaliteitszorgmodel aan de slag gegaan. Hovenga: 'Ik lis it model út en help de minsken op paad. Yn prinsipe geane sy dan sels fierder.' Een aantal besturen heeft echter aangegeven dat ze behoefte hebben aan ondersteuning tijdens de uitwerking van actiepunten. Hovenga: 'Wy besykje dêr binnen ús mooglikheden op yn te spyljen.'

Over de grenzen kijken en leren

Doarpswurk wil haar kennis graag beschikbaar stellen aan andere landen en omgekeerd van collega's uit het buitenland leren. Zo kwam er afgelopen najaar een groep studenten uit verschillende Afrikaanse, Aziatische en Zuid-Amerikaanse landen naar Fryslân om te zien hoe hier dorpsprocessen handelen en voeten wordt gegeven met onder andere dorps- en woonvisies. Het initiatief kwam van de Wageningen Universiteit die vervolgens contact met ons opnam. Op de foto het gezelschap tijdens een bezoek aan It Heidenskip waar uitgebreid bij deze visies werd stilgestaan.

Later in het najaar kwam opnieuw een internationaal gezelschap naar Fryslân. Ditmaal betrof het een groep vertegenwoordigers van Europese organisaties en kwam de uitnodiging van de stichting Volkshogeschoolwerk Nederland en Doarpswurk samen. Ook nu ging het over de methodiek van de dorpsvisie en bijvoorbeeld de vraag hoe die ingezet kan worden om het imago van een dorp in positieve zin te versterken. In navolging op het project Lilla, waar u in de afgelopen jaren vaker over heeft kunnen horen, vond een eerste bijeenkomst van Learning Heart plaats in Hongarije. Learning Heart is een Europees project van stichting Volkshogeschoolwerk Nederland en Doarpswurk samen en stelt het principe van het dorpshuis als 'lerende omgeving' – in de breedste zin van het woord – centraal.

Inventarisatie Friese Kerken

Een onderzoek waar we een bijdrage aan hebben geleverd, is het onderzoek Inventarisatie Friese Kerken. De aanleiding hiertoe ligt in de constatering dat Fryslân in rap tempo te maken krijgt met (monumentale) kerken die hun kerkelijke functie hebben verloren. Vraag is natuurlijk: wat is er zoal mogelijk met een leegstaande kerk? Kan deze een andere (maatschappelijke) functie krijgen? Zo ja, welke dan? Veel hangt natuurlijk ook af van de aanwezigheid van bijvoorbeeld een dorpshuis. En van inzet en enthousiasme in het dorp om iets met het gebouw te doen. Het is de bedoeling dat de inventarisatie nu gaat leiden tot een degelijk plan van aanpak voor de leegstaande en leegkomende kerken. Doarpswurk blijft ook bij dit vervoltraject betrokken.

Shared Space

De openbare ruimte is van iedereen. Maar hoe zorgen we ervoor dat die openbare ruimte ook veilig en vertrouwd is voor iedereen? Shared Space (ruimte voor iedereen) gaat uit van het idee dat de ruimte iets uit moet stralen waardoor mensen rekening houden met elkaar. Deze gedachte wordt onder andere uitgewerkt in wegen,

kruispunten en het ontbreken van verkeersborden. Doarpswurk en studenten van de NHL Hogeschool begonnen in 2009 in samenwerking met het Shared Space Instituut met een onderzoek naar de vraag of de Shared Space gedachte een positieve invloed heeft of kan hebben op de leefbaarheid in de dorpen. We hopen daar in 2010 meer over te kunnen melden. Op www.sharedspace.eu leest u meer over dit onderwerp.

Cursussen

Doarpswurk leverde onder de titel 'Sociale kwaliteit van het Friese platteland' een bijdrage aan het cursusprogramma van de Wageningen Universiteit. Met deze universiteit werkt Doarpswurk vaker samen. Als inwoners van Fryslân en direct betrokkenen bij het platteland vinden wij zaken als sociale cohesie en vitaliteit erg logisch. Maar deelnemers aan de cursus vonden het interessant om te horen dat in Fryslân de dorpshuizen met duizenden vrijwilligers worden geëxploiteerd; dorpshuizen die een waarde vertegenwoordigen van ruim tweehonderd miljoen en die jaarlijks op meer dan een miljoen bezoekers kunnen rekenen.

'Kwaliteit staat nooit stil'

Vier jaar geleden werd Pieter van Rosendal voorzitter van het bestuur van dorpshuis It Nije Formidden in Ysbrechtum. Sindsdien traden ook een aantal andere bestuursleden aan. 'In moaie groep,' vat Van Rosendal samen. 'Mei minsken dy't der nocht oan ha en der wat fan meitsje wolle.' Ruim een jaar geleden viel het oog op een artikel op de website van Doarpswurk over een nieuw project dat dorpshuizen en mfc's kan helpen kwaliteit te meten én te verbeteren. 'Wy wienen fuortendaliks entúsjust,' vertelt Van Rosendal. 'De titel fan it kwaliteitssoarchmodel is Goed foar elkoar. Dat slút hielendal oan by wat wy as bestjoer wolle. Wy wolle it goed dwaan, de saken goed oanpakke. Mei as doel der foar te soargjen dat Ysbrechtum in floerjend doarpsûs hat dêr't ynwenners en ferienings in protte wille fan ha.' Minne Hovenga werd uitgenodigd om het model toe te lichten. 'Wy hienen daliks wol yn 'e rekken dat it in proses wie dat tiid kostje soe,' zegt Van Rosendal. 'Sterker noch: kwaliteit stiet net stil. Dus wy binne eins begûn oan it trochgeand proses fan kontrolearje, ynfestearje en byskave.' 'Eins is dat de krêft fan it kwaliteitssoarchmodel,' zegt Van Rosendal. 'It helpt jo om alles nei te gean en taret te wêzen op saken dy't no of yn de takomst oandacht freegje. Mei it kennen fan jo útgongssitewaasje, kinne jo dêr ek aksje- of ferbetterplannen foar meitsje.' Dat klinkt als een stevige klus en dat

Het bestuur van It Nije Formidden vlnr: Pieter van Rosendal, Harm Jan Dijkstra, Paul Kuijpers, Wiebren Postma, Neline Tolsma en Eke Romp. Bestuurslid Ate Pieter Annema ontbreekt.

is het ook wel. 'Mar it hoeft fansels net allegearre tagelyk. Yn de beheining toant him de master! En wy binne goed holpen troch Doarpswurk: dat mei sein wurde!'

Draagvlak

En van de zaken die het bestuur bij de kop gehad heeft, is het managen van het onderhoud. 'Us gebou is no goed 12 jier âld. Dat betsjut dat it tiid wurdt om saken te fermjen. In koelkast, toanielferjochting, Soksoarte dingen. It is goed om alles yn kaart te bringen, sadat wy net foar ferrassings komme.' Een belangrijk aandachtspunt voor het dorpshuis is de financiële strategie. 'Wy woenen mear ynsjoch krije yn wat der ynkomt en wat der útgiet, sadat wy dêr strategyske karren yn meitsje kinne. Wat smyt in bepaalde aktiviteit op oan omset, bygelyks. Dat helpt ús om ferstannige karren te meitsjen.' De vrijwilliger verdient extra aandacht. 'Sûnder draachflak fan de grutte groep vrijwilligers wurket it net,' zegt Van Rosendal. 'As út de resultaten fan it kwaliteitssoarchtrajekt blykt dat it ferstannich is om de saken oars oan te pakken, dan moat dy romte der wêze. Mar in soad stiet en falt by draachflak. It doarpsûs is fan ús allegear. Dus besteegje wy in protte oandacht oan ynformearjen. Want sûnder tefreden, belutsen en entúsjuste vrijwilligers, binne wy nearne.'

Tot slot...

Duurzaamheid tussen de oren

Duurzaamheid staat hoog op alle maatschappelijke en politieke agenda's. Ook dorpen vragen Doarpswurk steeds vaker hen bij dit onderwerp te assisteren. Maar als we willen dat het thema duurzaamheid een echte plek krijgt, moeten we ervoor zorgen dat mensen duurzaam gaan denken. Duurzaamheid moet tussen de oren. Dit was dan ook de werktitel van een voorstel wat Doarpswurk in 2009 aan de provincie heeft voorgelegd. Doarpswurk wil daarmee graag een eigen, passende bijdrage leveren aan de beleidsdoelstelling van de provincie om in 2020 CO2 neutraal te zijn. We hebben een scala aan ideeën en een methodische benadering aangeleverd. Provincie Fryslân heeft inmiddels de intentie uitgesproken om met Doarpswurk een ambitieus project op te zetten. We zijn dus aan het warmlopen.

Gemeentelijke herindeling

Oosthem kwam als eerste dorp naar Doarpswurk met de vraag of wij mee konden denken over de consequenties voor het dorp bij een mogelijke herindeling. Daarna zouden vele andere dorpen volgen en niet alleen uit de Zuidwesthoek, maar bijvoorbeeld ook uit de gemeente Boarnsterhim. Uiteraard gingen we in op de verzoeken, maar we deden meer. We maakten een Themanieuwsbrief Gemeentelijke Herindeling. En we schreven een brief aan de dorpencoördinatoren en gemeente-secretarissen in de Zuidwesthoek. Daarin pleitten we onder andere voor een heldere en stevige inbedding van de functie dorpencoördinator in de nieuwe ambtelijke organisatie. Voor dorpen in een grote gemeente is immers een duidelijk aanspreekpunt van groot belang. Dat geldt

overigens niet alleen voor een ambtelijk aanspreekpunt, maar ook voor een bestuurlijk. Wil de herindeling succesvol zijn, dan moeten dorpen en gemeente goed samenwerken.

Voor de site www.ikpfryslan.nl, een onafhankelijke kennisbank voor beleidsmakers in Fryslân, maakten we een speciale map over herindeling die te gebruiken is door iedereen die méér wil weten over dit onderwerp. Omdat gemeentelijke herindeling een thema is waar Doarpswurk serieus mee aan de slag wil, hebben we de provincie Fryslân gevraagd ons daarvoor in 2010 extra uren te gunnen. Wordt vervolgd.

Opkomst van de dorpenfondsen

Na onder andere de gemeenten Franekeradeel en Het Bildt bereidde ook de gemeente Weststellingwerf in 2009 het instellen van een dorpenfonds voor. Doarpswurk verwacht dat meer gemeenten dit voorbeeld gaan volgen en denkt nu na over hoe ze gemeenten met soortgelijke ideeën met elkaar in contact kan brengen. Samen met de Federatie Dorpshuizen Franekeradeel, Wonen Noordwest Friesland en de gemeente werkten we aan een meerjarenonderhoudsplan (m.j.p.). Een m.j.p. is een goed plannings- en budgetteringsdocument voor dorpshuisbesturen. Aan de hand hiervan heeft de gemeente een budget vastgesteld zodat de dorpshuizen weten waar ze aan toe zijn.

Dorpen.nl

Heeft u al eens gekeken op de site www.dorpen.nl? Doarpswurk nam al een paar jaar geleden het initiatief tot deze site die laat zien welke dorpen een eigen website hebben. Vele Friese dorpen waren sindsdien ook al via deze portal te vinden. Maar in 2008 en 2009 deden we ons best ook andere provincies te laten aanhaken. En dat lukte, ook dankzij de hulp van de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen. Dankzij www.dorpen.nl kunnen dorpen nu digitaal de kunst bij elkaar afkijken. In oktober ging de site officieel de lucht in. Een aantal Tweede Kamerleden lanceerden de site tijdens het PlattelandsParlement in Lunteren.

Eén van Fryslâns kleinste dorpshuizen

Het ziet er weer tiptop uit: De Treffer, het dorpshuis van Idsegahuizum (Skuzum). Vele vrijwilligers maakten in 2009 de eerste renovatie sinds 20 jaar mogelijk. De werkzaamheden namen een jaar in beslag, maar daarna konden de ruim honderd inwoners weer volop genieten van hun dorpshuis!

Bestuur Doarpswurk

Doarpswurk verwelkomde twee nieuwe bestuursleden in 2009: Anne-Marie van der Geest-Hermans en Wietske van der Schaaf. Zo bestond het bestuur van Doarpswurk op 31 december 2009 uit (vlnr): Jeen Akkerman, Wietske van der Schaaf, Jan Waterlander (penningmeester) Louis Lyklema (voorzitter), Anne-Marie van der Geest-Hermans en Auke Bijlsma (vice-voorzitter). Andrys de Blaauw (secretaris) ontbreekt op de foto.

Deelnemersraad

De deelnemersraad is het klankbord van het bestuur van Doarpswurk. Zij leggen regelmatig hun oor bij de achterban te luister, bijvoorbeeld tijdens bijeenkomsten in de regio. Dit waren de leden van de raad in 2009 (vlnr): Folkert Bouma (secretaris), Yke Dijkstra-Stegenga, Ype Bonnema, Pieter Deinum, Wietse Martens en Tones Meijer (voorzitter).

Namens Doarpswurk maakt Tones Meijer sinds 2009 deel uit van het bestuur van ROCOV Fryslân, de belangenbehartiger van reizigers in het OV.

Doarpswurk
 Buorren 28
 9012 DH Raerd (Boarnsterhim)
 T 0566 - 625 010
 F 0566 - 602 555
info@doarpswurk.nl
www.doarpswurk.nl

Dit Jaarbericht 2009 werd gemaakt door
 Doarpswurk, april 2010
 Grafische vormgeving en productie:
 Groot Haar + Orth
 Tekst:
 Doarpswurk
 Fotografie:
 Wilma Koole, Pier van der Heide (pag 2),
 Catrinus van der Veen - LC (pag 6) en
 Doarpswurk
 Drukwerk:
 Grafisch Bedrijf Hellinga